

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Practica Octaviani Vestrii I. C. Foro Corneliensis

Vestri, Ottaviano

Coloniae Agrippinae, 1597

VD16 V 940

De vtraque Signatura, ac earum conscribendi formulis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63002](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63002)

ros à consilio & designatura suis grauiissimos affe-
ssores dedit, ita, vt officium hoc ποινικιστήριον
linguam euaserit.

A N N O T A T I O N E S.

Pœnitentiarium.) In Vrbe * post summum sacer-
dotium tres esse præcipuos dignitatum gradus, in confesso est
Vicecancellarij scilicet, Camerarij & maioris Pœnitentia-
rij, de quo hic est sermo. Cuius dignitas (si Gomesio credimus
in præmijs regularum Cancellariæ) à Benedicto 2 in lucem
producta fuit, & Eugenij Sixti quæ deinde beneficijs aucta.
Cæterum, si plura ad sacræ Pœnitentiariæ munus spectantia,
de quæ eius origine, quantumquæ à veteri stylo diuersus sit
hodiernus scire tibi sit curæ: Card. aliosque consulas inter-
pretes in Clem. Ne Romani, de elect. & Gomesium cæteris
diligentius atque vberius astruentem in libello, de Potesta-
te & stylo officij sacri Pœnitentiariæ. Quorum dicta exscri-
bere necessarium minimè duxi. Verùm illud silentio non in-
uoluā, superiore ætate in Ecclesia magnæ fuisse auctoritatis
hoc pœnitentiariæ officium, summoque in loco collocatum,
veluti Cassiodorus, Socrates, & Sozomenus in historia eccle-
siastica literis prodiderunt. Quod & Damasus in vita Mar-
celli comprobare videtur dum ait, Macellum Papam quin-
decim in Vrbe Cardinales constituisse propter baptismum
& pœnitentiam multorum. Et hinc est, quod morte Pontifi-
cis hoc pœnitentiarij officium nequaquam expirat. Nam
aliàs inanimarum periculum salutisque discrimen vertere-
tur, vt animaduertit etiam Zabarel, in allegata Clem. Nic.
Anto. Grauius.

De vtraque signatura, ac earum rescribendi
formulis.

C A P. I I I.

S V M.

- 1 Signatura, duo sunt auditoria, in quorum vno, ea, quæ gratiam, in altero, quæ iustitiam concernunt, pertractantur.
- 2 Referendarij, qui, & eorum quid sit munus, & numero 10.
- 3 Signatura officiales, diem præstitutam in hebdomada habent, quæ simul conueniant, vt si quæ postulata sint in auditorio proponantur.
- 4 Stylus est apud referendarios, siue mos, vt quæ reiecerint postulata, amplius non proponantur.
- 5 Citationis formula in officio signatura.
- 6 Pontifex quomodo in literis iustitiæ, & gratiæ rescribat, & sua manu subsignet.

Amplius & rescripta quoque à Ro. Pontific. quotidie postulantur, de his, quæ à mera Pont. liberalitate proueniunt, veluti beneficiorum concessiones, & alia, si quæ sunt cuiusque generis gratiosa, etiam summo poenitentiario generaliter, vt præmittitur commissa, necnon alia, quæ iustitiam concernunt de rebus Ecclesiasticis vniuersi orbis, ac etiam ex prophanis, ex patrimonio. S. R. E. temporali, & aliunde ex vniuerso orbe, si quas in sequelam Ecclesiasticæ personæ, vel causæ, vel aliàs ex principum remissione, vel partium consensu deuolui ad Ro. Cu. contingat. His omnibus Pont. Max. ipse pro commodiori supplicij expeditione, duo * constituit auditoria, in quorum vno, ea, quæ gratiâ, in altero, quæ iustitiam concernunt, postulantur. Vnde & diuerso nomine ea vocamus, nempe signaturam gratiæ, vel iustitiæ, vtrique auditorio

rio viros quosdam Iurisperitos, & signaturæ gratiæ omnes quotquot sunt iurisperitos Cardinales, alios verò rarò non nisi iurisperitos prælatos proposuit, quos^{*} referendarios vocamus gratiæ, vel iustitiæ, & quandoque etiam vtriusque signaturæ ad exemplum antiqui Referendariorum ordinis, de quo tractatum in nostra iuris ciuilibus compilatione habemus; titulo de referen. libr. authent. quorum non est certus apud nos constitutus numerus. Horum *b* munus est, in sua specie supplicum postulata videre, & si postulata sint de his, quæ petentibus concedi solent in capite supplicationis nomen suo apponere, quo solent Pont. vel Cardinali signatori, de quo inferius dicemus, rem esse concedendam significare. Quòd si supplex aliquid postulet, quod alteri possit præiudicium inferre, non solent aliquid sine partis vocatione concedere, & si res sit grauis, vel saltem rarò solita concedi, vel denique adeò dubia, vt referendarius ex se subsistat, illam in auditorio alijs confert, & non nisi ex voto totius signaturæ supplex obtinet. Quam obrem vtrique signaturæ præposuit Pontifex Cardinalem, qui extra ordinem leuiores concedit, & grauias quoque, si quæ sint per ipsum concedi solite. Nostra ætate signatorem gratiæ habemus Nicolaum eius nominis Cardinalem Ardinghellum, Diui Pauli Ponti. Maxim. intimum: iustitiæ verò Bartholomæum Cardinalem eius nominis Guidiccionum Lucanum, virum pontificiæ legis peritissimum, & adeò puræ synceræque mentis, vt facilè cunctis summæ probitatis simulachrum videatur. Ab hoc munere rescribendi de iure penitus reuocauit summus Ponti. & Cardinali

mali huic signaturæ præposito vices suas omnino delegavit, ita, ut raro, vel nunquam ipse de iure rescribat. Solentque Referendarij signaturæ recusare supplicum libellos, qui iustitiam concernant, quasi ægrè ferat Pontifex, si in signatura sua proponantur. Quamobrem Paulus nostræ ætatis Pontifex, Max. constitutionem addidit, ut in his, quæ iustitiam concernunt, rescripta Cardinalis signatoris eiusdem sint virtutis & auctoritatis in omnibus per omnia, & apud omnes, ac si manu sua signata essent, omnem si, quæ hæcenus fuisset summouendo dissidentiam: idque (ut opinor) ad tollendam litigatorum ansam, qui plerunque rescripta manu Pontificis, in eorum causis adfectabant, maximè apud iudices in provincijs. Habet* quoque utraque signatura suam diem in hebdomada constitutam, qua simul conueniant, ut si quæ postulata sint, quæ aliorum votum desiderent, in auditorio proponantur. Qua in re solent litigatores die præuia signaturæ cum eorum aduocatis esse apud signaturæ præfectos atque Referendarios & utraque pars, raro tamen, vel nunquam in contradictorio causam suam orare, constituta autem die munus est eius referendarij, supplicum postulata in auditorio sub compendio referre, & in re inter patres disputata, solet is, qui præest, iuxta plurium vota ea, quæ proponuntur concedere, vel refellere. Estque* moris apud Referendarios, non nouus, ut postulata semel reiecta, iteratò non proponantur. Solet etiam supplex, ubi contradictorem habeat, eum coram Referendario proponente per cursores citare, sub* hac formula, Coram Reuerendo. A. citetur. N. ad dicen-

dicendum causam, quare commissio, vel suppli-
 catio signari non debeat, pro prima signatura
 Sanctissimi vel Reuerendissimi, secundum po-
 stulati speciem, (quas sic vocamus) quia signa-
 tura gratiæ coram sanctissimo, ea verò iustitiæ
 coram Reuerendissimo præposito suo conueni-
 re solet, in qua liberum est vnicuique Referen-
 dario velle proponere, quantum tempus conce-
 dat, ordine tamen antiquitatis seruato. Sed in
 signatura gratiæ coram ipso Pontif. more intro-
 ductum est, vt duo tantum locum habeant, qui
 omnibus contingit, quasi per turnum (vt vo-
 cant) raro tamē tempore diui Pauli tempus con-
 cedit locum secundo, ita, vt paulatim res ad vni-
 cum proponentem restringitur, decrescentibus
 maximē negotijs. Rescribit * autem Pontif. fe-
 rē semper his verbis, nempe, P L A C E T. A. vel
 aliās iuxta literam sui prisci nominis, si res iu-
 stitiam concernat, si verò gratiam, mutato PLA-
 C E T consuevit dicere. F I A T V T P E T I-
 T V R. A. Et si quandoque non ad preces alte-
 rius, sed proprio motu rescribat, non dicit, V T
 P E T I T V R, sed addit in fine M O T V P R O-
 P R I O, Cardinalis * verò signaturæ, gratiæ
 propositus, semper eadem formula rescribit, nē-
 pe, C O N C E S S V M I N P R A E S E N T I A
 D O M I N I N O S T R I P A P A E, & deinde
 subnectit nomen suum. P P. C A R D I N A L I S
 P A R I S I V S. Et nihilominus plerunque non re-
 scribit aliās in præsentia Papæ, sed id ex genera-
 li sua delegatione sibi conceditur. Eisdem met
 verbis rescribit quoque alter prælatus de signa-
 tura gratiæ eiusdē Cardinalis, vt opinor vicarius
 adie-

adiecto tamen loco nominis Cardinalis suo proprio nomine, prout quotidie vides. C. EPISCO-
 PVS CAESENNAS, quo exemplo tu scire
 potes Christophorum tuum Episcopum Caesen-
 natem hoc munus iam diu subiisse, in cuius cli-
 entela te noui cuique opera tua maximè addi-
 ctus sum, vt rationes promissionis tuae, quas de
 me secum habes non videar conturbare. Sed reli-
 quum tantum est in hac specie, vt de formulis,
 quibus solet Cardinalis, qui signaturæ iustitiæ
 præest, rescribere, loquamur. Solet enim altera
 ex his semper rescribere, vtpote, si ad Iudices Ro-
 manæ Curia rescribat, PLACET DOMINO
 NOSTRO PAPAE, adiecto suo nomine.
 BARTHOLOMAEVS CARDINALIS
 GVIDICCIONVS. Si ad iudices in prouin-
 cijs, CONCESSVM IN PRAESENTIA
 DOMINI NOSTRI PAPAE BARTHO-
 LOMAEVS CARDINALIS GVIDIC-
 CIONVS, non tamen semper sic simpliciter,
 quandoque enim, PLACET PROVT DE
 IVRE, CONCESSVM PROVT DE
 IVRE, PLACET ARBITRIO IVDICIS,
 CONCESSVM, & aliàs prout ex his, quæ in
 discursu orationis meæ suis locis latius legere
 licebit, ac etiam pleraque alia, quæ ad mores hu-
 ius signaturæ pertinent. Quæ * commissiones,
 quando ad iudices Romanæ Curia rescribuntur.
 Vbi signatæ sint. (non aliàs registratæ) ad cancel-
 lariam transmittuntur, vbi is, quem cancellariæ
 regentem vocamus, ad omnia capita libello con-
 cessa, vice ipsius Reuerendiss. sub compendio re-
 scribit, vtpote, DE MANDATO DOMI-
 NI NOSTRI PAPAE AVDIAT MA-
 GISTER N.

GISTERN. CITET, INHIBEAT, ET
 IUSTITIAM FACIAT, & si quæ alia libel-
 lo concessa sint ad singula responder, cuius re-
 sponsum, signaturæ extensionem vocamus. Hoc
 munus hodie spectat ad Thomam Campegi-
 um Episcopum Feltrensem nobilem Bononiensem
 virum Pontificiæ legis peritum. Is quandoque
 etiam meo tempore, dum Laurentius frater bo-
 næ memoriæ Cardinalis eius nominis Campe-
 gius, signaturæ iustitiæ præfesset, quasi eius, vica-
 rius vice sua rescribebat, etiam sub proprio no-
 mine. Sed rescripta iustitiæ, quæ ad iudices in
 prouincijs rescribuntur, non aliàs ad regentis
 manus perueniunt, sed absque alia signaturæ ex-
 tensione remittuntur ad datarium, veluti etiam
 quæ gratiam concernunt, qui omnibus diem da-
 tū adscribit, demum ad registrum, vbi de verbo
 ad verbum in libris publicis adnotantur, & ex-
 inde auscultata, à supplicibus vel eorum sollici-
 tatoribus restituntur in forma literarum expe-
 dienda. Pro * quarum expeditione triplicem ha-
 bemus viam, si res iustitiæ concernat, per can-
 cellariam & eius officium contradictarum sub
 plumbo, vel per secretariam in forma brevis
 sub annulo piscatoris, prout venit à rescribente
 concessum, si verò gratiam, per eandem cancel-
 lariam, vel per Cameram, & quandoque etiam
 extra ordinē per Secretariam, de quibus officijs,
 ac per cuiusq; viā expeditionibus nunc dicemus.

ANNOTATIONES.

Amplius) De vtraque signatura ac rescribendi formu-
 lis. Gomefius vir quidem doctus libellum conscripsit, cui ti-
 tulus est. De compendio vtriusque signaturæ. Multa ad rem

C

etiam

etiam eragita leguntur vulgarem apud compilatorem illum, qui Formulæ variarum commissionum conscripsit, idcirco ab illis petendum erit, cum hac in re difficultatis aliquid fuerit enatum.

- b Horum.) Referendariorum munus, * quod prius confusum erat in consonantiam ordinemque prudentia Alexandri 6. redactum fuisse, Gomefius eo, quem citauimus, libello scriptum reliquit, ubi non minus copiose, quam eruditè de Referendarijs loquitur, eorumque officio atque dignitate, quibusque etiam magistratibus preferantur. Quos ab Iustiniانو Imperatore primùm constitutos fuisse per authenticam de Referendarijs, Gomefius ipse affirmat. Unde admiratione dignum esse ait, illos Prothonotarijs anteferri, cum notarios longè antè à Clemente creatos fuisse, legatur: qui post Petrum, 4. in sedit Pontifex, quos septem numero, teste Damaso, ad Martyrum acta diligenter conscribenda creauerat, veluti in dicti Clementis & Fabiani historia legere est. Et Clemens, ut in annalibus habetur, annis circiter 433. Iustinianum precessit. Verùm, * altius si rem repetamus, ab Iustiniانو nequaquam Referendarios primùm institutos fuisse, censeo. Nam apud Senatum Romanum referendi consuetudinem fuisse, grauisissimus est testis Cicero in Epistolis, cum ad Lentulum sic scribit: *Que quis patrum ex relatione Cos. censeret. Volcatium quoque nunciat, referente Lupo Tribuno Pl. Pompeium ut Ptolomæum reducat decernere, & in Oratione pro lege Manilia, cuius hæc sunt verba, quam suasis Prætor, de quo legando spero Consules ad Senatum relatu-ros. Constat enim Consules referendi potestatem habuisse, & uterque consul referebat, & plerunque ambo, ut ex Livio libro 26. sic scribente deprehenditur. Consulum de provincijs communis relatio fuit. Et si me non lateat, Prætores aliosque etiam referendi ius habuisse, tamen Consulum erat præcipuus honor, ut ex historijs dignoscere possumus. Unde potius Iustinianum in quendam ordinem Referendarios*

rios posuisse, quàm nouum magistratum creasse, mihi persua-
deo, & antiquorum vestigium quasi quoddam munimen-
tum imitatum fuisse. Et ij Referendarij, siue renunciatores,
locum magistrorum à libellis, siue ministrorum hodie te-
nent. Nam populares libellis supplicibus eorum postulata
principibus exponere solebant, vt Tranquillus in Augusto
sic inquit testatur. Promiscuis salutationibus admitte-
bat, & plebem tanta comitate aduentum desideria exci-
piens, vt quendam ioco corripuerit, quod sic libellum porri-
gere dubitaret, quasi Elephanto stipem. Et ab istis libellis
ministri libellorum dicebantur, qui principi in hoc negotio
subseruebant, vt fuit Epaphroditus, quem capitali pœna
Augustus condemnauit. Et de Referendarijs latius loqui-
tur Lampridius in Alexandro, cuius memorabile exem-
plum offeram. Alexander enim (vt idem Lampridius nar-
rat) postmeridianis horis subscriptioni & lectioni epistola-
rum semper dedit operam, ita, vt ab epistolis, à libellis, &
à memoria semper assisterent, nonnunquam etiam si stare
per valetudinem non possent sederent, relegentibus cuncta
librarijs, & his, qui scrinium gerebant, ita, vt Alexander
sua manu adderet, si quid esset addendum, sed eius sententia,
qui disertior habebatur. Et magistrorum à libellis meminisse
etiam Iurisconsultus in l. Rescriptum, ff. de distractione pig-
norum, cum dicitur, Rescriptum est ab Imperatore libellos
agente Popiniano, id est, libellis apud Imperatorem prae-
feto. Vnde antiquum est Referendariorum officium, quamuis
& Notariorum etiam, vt in annot. ad sequentis libri caput
postremum dicemus. Nicolaus Anto. Grauatius.

**De Vicecancellario, ac Cancellaria Apostolica &
literarum expeditione.**

C A P. IIII.

C 2

SVM-